

Guidet tur i rusland

Willy Pedersen

Rusmidlenes skjønnhet og smerte

Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2025

264 s.

ISBN 9788202816025

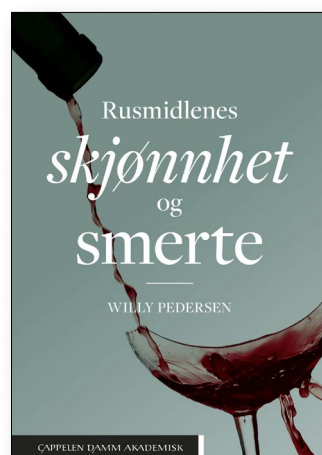
Michael 2026; 23: 77-78

doi: 10.5617/michael.13088

Willy Pedersen har viet sitt liv til å forske på ungdom og rus, særlig med intervju- og observasjonsdata. Han er tidligere professor i sosiologi med bakgrunn fra pedagogikk og psykiatri. I denne boka deler han rundhåndet sin innsikt i rusmidlenes rolle og virkninger i vårt moderne samfunn, inkludert egne erfaringer. Han tar oss med til følgende stasjoner (antall sider i parentes): nikotin (24), alkohol (45), cannabis (24), kokain og amfetamin (22), opioider (35) og psykedelika (19) i tillegg til en fyldig innledning, en avslutning om *God ruspolitikk*, og en litteraturliste med over 400 oppføringer.

Å lese boka er som en reise hvor vi får hilse på en rekke av Willys venner. Vi møter Hedda og Sara og Thomas og mange andre rusbrukere, som beskrives og kommenteres. Dette fungerer stort sett bra, men det blir noen ganger for monotont og deskriptivt.

På forlagets nettside står det at boka passer for fagområdene politifag og kriminalomsorg, psykologi, samfunnsfag, sosialfag og sosiologi. Det er neppe tilfeldig at medisin ikke er nevnt. Det står mye om legene i boka, men det meste er negativt. De fremstilles gjerne som pushere som skaffer folk rusmidler på resept. Egentlig synes jeg det er bra, mange tror at leger kan

helbrede rusavhengighet. I virkeligheten har vi ikke mer å bidra med enn hva en dyktig miljøarbeider kan gjøre når det gjelder å endre misbrukernes atferd. Vårt eneste fortrinn er reseptblokken. Dessverre har ikke helsemyndighetene tatt konsekvensen av dette. Det meste av rusomsorgen foregår nå i spesialisthelsetjenesten der det finnes hundrevis av leger i rus- og avhengighetsmedisin.

Selv om alkoholkapittelet er størst, kunne jeg ønsket at det var enda større. Siden alkohol er det eneste rusmiddelet som inntas i gramdoser, kan alkoholrusen også gi en skikkelig bakrus, noe som bare så vidt blir berørt i et sitat av forfatteren Vigdis Hjorth (s. 63): «Oppsøker ikke bare rusen, men også den sårbare bakrusen som får meg ned på jorda som det heter, der jeg må leve og der hverdagslivets sjarm er svært relativ.» Her hadde det vært naturlig å ta med forskningen som viser at alkoholen i en moralistisk sammenheng er det foretrukne rusmiddelet, fordi det følger en naturlig straff etter belønningen, ikke minst som en refleksjon av bokens tittel om skjønnhet og smerte.

Jeg savner også noe om symposiet, drikkegildet, som ifølge historiker Bjørn Qviller hadde fire hensikter: 1) å fremje vennskap for å skape politisk og sosial integrasjon, 2) å fremje moralsk oppseding, 3) å gi deltakarane noko konkret, gjennom eit ritual som symbolsk gjer vener og fiendar om til slektningar, og 4) å vere eit forum for avgjerdar (1). I den grad dette har overlevd kan det kanskje forklare noe av alkoholskadeparadokset: De rike drikker mest, men rusmidlene rammer fattige hardest (s. 74). Trygge sosiale rammer gir mindre skader.

Så er det er en elefant i Pedersens rom: avhengighet. Begrepet dukker selvsagt opp utallige ganger, men jeg savner en diskusjon om hvorfor noen rusmidler lettere gir avhengighet, og om hvordan livet som rusavhengig kan være et endeløst tog av nederlag. Hvorfor er ikke sosiologiprofessor Jon Elsters intellektuelle dugnad om avhengighet med på lista (2)?

Litteratur

1. Qviller B. Rusens historie. Oslo: Samlaget, 1996. <https://www.nb.no/items/d7e0cfa402a78582b1ae9f7dcec18686?page=7> (17.10.2025).
2. Elster J, red. Addiction: entries and exits. New York: Russell Sage Foundation, 1999.

Olaf Gjerløw Aasland
olaf2306@gmail.com

Olaf Gjerløw Aasland er lege, professor emeritus og tidligere instituttssjef ved Legeforskningsinstituttet.